

Я. М. ПИЛИНСЬКИЙ **КУЛЬТУРА МОВИ В СФРЮ**

Соціалістична Федеративна Республіка Югославія — багатонаціональна країна. На її території проживають серби, хорвати, македонці, чорногорці, словенці, боснійці, українці, албанці, угорці, словаки, румуни, турки та ін. Ці народи з давніх-давен живуть у тісній близькості, що, безперечно, впливає на загальний розвиток їхньої культури і мови.

Особливо цікавим щодо цього є розвиток найпоширенішої за кількістю мовців у СФРЮ сербохорватської мови. Сербохорватська мовна діасистема охоплює сукупність особливостей мовлення чорногорців, сербів і хорватів. Протягом багатьох століть названі південнослов'янські народи перебували під іноземним впливом: західноєвропейським (католицьким), візантійським (православним), східним (мусульманським). Пізніше, втративши незалежність і територіальну цілісність, вони зазнали угорських, турецьких, австрійських впливів. У зв'язку з цим література, а отже, й мова розвивалися по-різному. У сучасних умовах, незважаючи на історичні труднощі її формування, можна говорити про єдину сербохорватську мову, враховуючи певні, властиві тільки їй, специфічні особливості. Не розглядаючи докладно складний шлях розвитку сербохорватської літературної мови, відзначимо, однак, що вона сформувалася на ґрунті штокавського діалекту і має два цілком рівноправних варіанти: екавський та екавський. Наявність цих двох варіантів вимови та написання, великий вплив досить поширеного ікавського варіанта штокавського говору, а також кайкавського, чакавського і торлачкового говорів створюють помітні перешкоди на шляху нормалізації та уніфікації літературної мови.

Незважаючи на істотні труднощі, югославські лінгвісти ведуть велику науково-дослідну та пропагандистську роботу. Зокрема, у Соціалістичній Республіці Хорватії існує Хорватське філологічне товариство, у складі якого працює спеціальна Секція культури хорватської літературної мови, що на своїх засіданнях розглядає питання функціонування і розвитку сучасної літературної мови на різних мовностилістичних рівнях. Щорічно відбувається близько 10 засідань. Крім того, члени Секції щоденно консультують установи та окремих громадян з мовних проблем, а також дають усні й писемні відповіді на численні запитання. Із запитань і відповідей на них формується спеціальна картотека з проблем правопису і культури мовлення. Члени товариства постійно займаються пропагандою культури мови, пишуть реферати, читають лекції, доповіді у різних установах республіки.

Хорватське філологічне товариство видає журнал «Мова». Майже в кожному його номері (протягом року виходить п'ять номерів) друкуються актуальні матеріали: «Мова сучасного радіо», «Слухаючи радіо Загреб», «Як правильно говорити і писати», «Піклуйтеся про культуру мови в Хорватії», «Нормалізація мови» та ін. Водночас численні статті, присвячені проблемам культури мови, її теорії і практики, друкуються на сторінках журналів «Сучасна лінгвістика» і «Філологія», у щорічниках, збірниках тощо («Праці ЮАЗУ», «Праці Інституту слов'янознавства», «Праці Інституту мови» і т. д.).

Загальні мовознавчі проблеми піднімаються найчастіше у журналі «Мистецтво слова» (Загреб). Час від часу статті а лінгвістичного і лінгвостилістичного аналізів з'являються в інших журналах, а потім виходять окремою книжкою.

У лінгвістичних центрах, якими завжди були Белград і Новий Сад, виходять журнали «Південнослов'янський філолог», «Наша мова», численні збірники, щорічники. Варто згадати, що один з найпопулярніших у Югославії журналів «Нін» досить часто вміщує не своїх сторінках замітки з питань культури мови. Періодично з цього питання відбуваються передачі по радіо і телебаченню.

У Сараєво велику роботу проводить Інститут мови разом з кафедрою південнослов'янських мов філософського факультету університету. Ці дві установи випускають щоквартальник «Літературна мова», у якому велику увагу приділяють питанням культури мови, її нормалізації та уніфікації. У Сараєво діє «Ліга молодих лінгвістів», яка щомісяця збирається на засідання. Ці засідання, а також вікторини, що на них відбуваються,

потім транслюються по телебаченню. Кожного тижня мовні питання обговорює «Сараєвський лінгвістичний гурток».

Майже у кожному номері газети «Звільнення» друкуються матеріали, присвячені розвитку і функціонуванню мови. Газета «Відгук», що виходить два рази на місяць, також не залишає поза увагою мовні проблеми. Культурний і мистецький журнал «Обличчя» теж час від часу висвітлює питання розвитку культури мови.

В сучасних умовах, коли потік інформації часто просто приголомшує людину, особливо важливою є нормалізація літературної мови. Вона потребує повсякденної уваги, оскільки це питання усної і писемної комунікації, яка відбувається безперервно.

В цьому плані в СФРЮ багато вже зроблено, але ще багато треба зробити, бо мова перебуває у постійному русі, і тому залишається побажати югославським лінгвістам успіхів у цій нелегкій, але такій життєво важливій справі.